

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 1.

Lördagen den 7 Januari

1843.

Inledning till föreläsningarne öfver Hegelska filosofiens betydelse uti den christna theologien; af Dr *Philip Marheineke*, öfversättning med förord af *Fredrik Georg Afzelius*. Stockholm L. J. Hjerta. 1842.

Den strid, som för det närvarande föres i Tyskland om filosofiens betydelse för theologien, kan icke vara utan interesse för oss, synnerligen som den allt mer och mer börjar draga sig inom den Swenska wettenskapens område. Att en sådan fejd hos mången väcker fakhågor, är så mycket naturligare, som, i Sverige, allt sedan Schellingianismens uppträdande, näppligen något rent filosofiskt interesse varit å bane, och följaktligen den nya läran, som den kallas, af ganska få är tillräckligen känd och studerad och af de flesta misstänkt samt blindwis dömd och fördömd. Ofta hör man talas om den Hegelska lärans fiendtlighet emot stat och kyrka, utan att man från något håll spörjer bewisning. Ett sådant förfarande, obefogadt i allmänhet, blifwer så mycket orättwisare, som den Hegelska filosofien onckeligen hörer till de största rörelser, dem filosofiens historia känner, och därför åtminstone borde fordra den aktning, att man använder slit på att begripa densamma, med det hopp, att den som redeligen söker sanningen, dock en gång måtte finna densamma. Man har swårt att tro de försäkringar, som ofta gifwas, att Hegel redan i trettio år varit i Sverige studerad, enär inga frukter af ett sådant studium egentligen sports förr än i och med *Snellmans* uppträdande som författare. Wäl må en och annan enskild hafwa "läst Hegel" som det heter, wäl må en eller annan om honom hafwa skrifwit en uppsats eller hållit en föreläsning, men just den omständighet, att allt detta icke på ett lifgifwande sätt

ingripit i allmänna tänkesättet, är ett bewis på att den förwärfwade kunskapen icke varit af rätta arten.

Med dessa ord wilja wi icke hafwa sagt något förolämpande mot de aktade lärare, som ända till sista stund varit den Schellingska speculationen tillgifne. Wi hafwa dertill så mycket mindre skäl, som den förnämste af Schellings Swenska lärjungar och wänner, *Utterbom*, för öfrigt ingen wän af tiden, med en ädel sanningstärlek, sjelf om *Hegel* bekänner: "att äfwen en djupare wisheitslära, en ältare, en strängare, ja den strängaste filosofi, kan ännu i dag finna sig mött af en talrik allmänhets deltagande och wördnad — har ej nyss *Hegels* exempel, inför våra egna ögon, bewisat det? Någonting så jätte stort, så öfwer hwarje slags vulgus upplystadt, som hans lära, har, midt i den tid som är, kunnat åt sin upphofsman skapa ett rykte, som utom allt twifwel skall wandra igenom tiden, wid sidan af tänkarens från *Stagira*. Här är ej fråga om denna läras större eller mindre rätt till wårt särskilda bifall och anhängarskap; utan blott om hennes läggande iswer för sanning och wettenskap, hennes kraft att öfwerhufwud föra den högre bildningens talan, det ädla i hela hennes sträfwan, det majestätliga i hela hennes dialektiska gestalt."*)

Dessa frisinnade ord af en man, som ingalunda räknar sig bland *Hegels* anhängare, borde, om ej nedtyta mistroendet, åtminstone vara en tjenlig wäxel till att begrunda, huruvida ej i och med den nya tidens *Aristoteles*, något märkwärdigt wore å färde, som förtjenade ett allwarligare besinnande, än det, som kan inrymmas i hastiga förfastelsedomar. Den som nedskrifwer dessa rader, tror sig, ehuru warm beundrare af *Hegel*, knappast kunna utsträcka sitt anhängarskap längre, än i de nyss anförda orden blifwit antydt af

*) Tankar om kritiker. Upsala 1841.

en icke-anhängare, och anser de af *Marheineke* citerade *Chalybæi* ord både för anhängare och icke-anhängare vara ord i sinom tid: "Att filosofien med *Hegel* är absolut fulländad — kan endast ega den mening och betydelse, att *Hegel* är en världshistorisk person inom filosofien, och att man icke kan komma vidare framåt genom att fringgå eller förbigå hans system, utan endast med honom eller genom detsamma; en åsigt, till hwilken för närvarande endast få icke bekänna sig."

Men att det hos oss ännu torde dröja temligen länge innan det *Hegelska* systemet hinner tränga igenom, synes mer än klart af de föreställningar, som allmänt äro gängse om den store tänkarens lärobyggnad, och som der och hwar, än i tryck än i tal, göra sig gällande. Wi tala ej om dem, som, med orediga minnen af ett a priori från *Kant* och ett konstruera från *Schelling*, en gång för alla fått i sitt hufvud den föreställning, att *Hegel* konstruerar universum a priori, ett missförstånd, som icke kan härleda sig från annat än "icke-begripa-kunna" eller "icke-begripa-wilja." På samma sätt förhåller det sig med ordandet om de s. k. *Hegelska* abstractionerna, ett ordande, som icke wittnar om något annat än fullkomlig obefantenskap med en tänkare, som friskare och kraftigare än någon föregångare uppfattat den lifsleswande verkligheten och låtit detsamma sin fulla rätt wedersfara. Den inwändning, att det *Hegelska* systemet inom en mans ålder är det sjerde, som, i likhet med sina trenne föregångare, wäl torde komma att ramla, gäller icke så mycket *Hegel*, som icke fast mera filosofien sjelf. Men det är ett fullkomligt misskännande af filosofiens wäsende, att betrakta de särskilda systemerna som abstract sjelständiga atomer, de der repellera hwarandra, ty filosofiens historia, så snart man ej will anse den för ett därhusprotokoll, lärer oss, att de särskilda så kallade systemerna alla innehålla en och samma filosofie, ehuru sedd från olika grader af menflighetens kulturutveckling. Sanningen är i intet af sina särskilda momenter fullständig, men de äro alla i sanningen. "Der Werkmeister aber dieser Arbeit von Jahrtausenden" säger *Hegel* klart och öfvertygande "ist der Eine lebendige Geist, dessen denkende Natur es ist, das, was Er ist, zu seinem Bewusstseyn zu bringen, und indem dieß so Gegenstand geworden, zugleich schon darüber erhoben und eine höhere Stufe in sich zu seyn" *).

*) *Hegels* Werke. 6 p. 21.

Men när det icke lärer kunna nekas, att ju högst widunderliga föreställningar både om filosofie i allmänhet och om *Hegel* i synnerhet äfwen bland de bildade icke äro owanliga, bör det, som wi redan anmärkt, icke förefalla oss underligt, om man med oro och till och med fiendtlighet möter filosofien. Men denna oro och till och med denna fiendtlighet, de äro icke annat än tidens sträfswande att begripa sanningen, och om detta sträfswande mötes med saktmodig anda, torde man ej behöfwa twisla om utgången. Det är oneligen ett djupt religiöst behof i tiden, som werkar all denna oro och strid, ett religiöst behof, som icke utslutande tillhör dem, som strida för det gamla. Swad wårt fädernesland särskildt beträffar, så måste man erkänna, att lifasom man en längre tid bedrifwit ett widrigt afgudereri med våra stora minnen, så har man och bedrifwit ett sådant med protestantismen. De store troshjeltarne, *Luther* och *Gustaf Adolph*, blefwo för några år sedan, i *Upsala* domkyrka, under *walrus*-skimmer och messande, hardt nära canoniserade, och den sednares ord strax före slaget wid *Lügen* är ännu i dag icke utan sin tillämpning: "Det är en glädje" sade han "en ljuf tillfredsställelse, att se sig sålunda omfattad af folkets innerliga kärlek, men mången gång inger den mig dystra farhågor, såsom warande alltför öfwerdrifwen. De sätta nemligen sin förtröstan på en swag menniska och icke på himmelens allsmäktige Herre; ja de betrakta och bemöta mig nära nog, såsom wore jag den, hwilken ensam förmår hjälpa. Ad måhända skall Gud snart nog straffa både deras afgudiska dårskap och mig, som är föremålet derför och wisa, att äfwen jag är en swag och dödlig menniska." Det är detta afgudereri som hämnar sig sjelf, och ädlare sinnen, som ej lida ett sådant, söka sin räddning i protestantismens egen princip, utan att det ringaste frukta för den rena protestantiska kyrkans sak, den der aldrig kan wara någon annan än sanningens egen, och som har sitt säkraste wärn i en fri öfvertygelse. *Kant*, som på sin tid, af mången ifrare kallades för en "helfvetes eldbrand," föredrages nu allmänt i skolorna under kyrkans eget skydd. Wi tro att detsamma en gång skall ske med *Hegel*, och att kyrkan icke skall derpå förlora, utan fastmer winna i styrka mot dem af sina wedersafare, som sky sanningen och älfka lögnen.

Såsom ett bidrag till historiken öfwer den *Hegelska* filosofiens strider i *Tyskland* är *Dr. Marheinekes* ofwan anmälda skrift icke utan intresse, ehuru wäl den icke, för den, som närmare följt med sa-

fernas gång, innehåller något särdeles nytt. Den är en inledning, och har därför samma brist som alla inledningar, den att ej komma in i det egentliga ämnet utan endast till detsamma. Dock innehåller den, äfwen såsom inledning betraktad, mycket, som, att sluta efter allmänt gängse föreställningar, för ett **Svenskt** publikum kunde tåla att både läsas och omläsas. Hit räknar Ref. följande högst träffande wederslägning af deras påståenden, som af den Hegelska skolans söndring i partier sluta till den Hegelska filosofiens oduglighet:

"Denna Filosofiens motståndare plåga nemligen ännu wanligen icke utan en hemlig fröjd hänwisa på söndringarne bland dess bekännare; man brukar säga: deraf kan man nu se, huru det rätteligen står till med densamma, då den icke en gång eger så mycken magt, att den kan hålla tillsammans och styra sitt eget folk, såsom en god armée! Den är ju redan inom sig själf sönderfallen uti en mängd faktitioner och fraktioner, och detta deras sönderfallande är ju äfwen dess förfall och snara undergång! Man behöfwer endast öfwerlemnna den åt sitt eget öde; många bland lärjungarne gjorde redan uppror mot mästaren och öfwertogo bestyret med att wederslägga honom, och ehuru de ännu sade, att de woro utgångne från denna skola, så war dock utgången tillika den fullkomliga söndringen från densamma. Redan **Dawid Strauß** har, enligt politisk analogi, åtskilt en högra och en wenstra sida inom den Hegelska skolan; andre åtskilja en äldre och en yngre skola; man säger: efter mästarens död har en verklig anarki uppstått. Äfwen denna omständighet, om den närmast har den betydelse, att ingen slags personlig auktoritet mera inwerkas på öfvertygelseerna och bestämmer dem, är att skatta för en wälgerning, en sann lycka inom Andens rike, liksom det äfwen för öfrigt uti ojemförligt större grad har inträffat, att först efter mästarens död werldens frihet började proklameras. Hwad nu Filosofien beträffar, så har denna frihet wisat sig såsom en principens mångaldiga gestaltning, såsom en dessa gestalters motsägelse med principen och sinsemellan, och till och med såsom en extrem riktning och söndring. Detta utgör nu den ofwannämnda fröjden; wi måste undersöka, huruvida den är wälgrundad, äfwen om det derwid skulle wisa sig, att denna tröst icke är bättre, än den, som tillhör all Dphilosophi, hemtad från den erfarenheten, att ju inom historien den ena Filosofien wederslägger den andra, och att det därför helt wist är ingenting wärdt

med all Philosophi, eller den som glädjer Boffstaf-theologien, att nemligen, så länge de filosofiska systemerna kämpa med hwarandra, behöfwer man icke wara bekymrad för desamma. Wi måste fastmera, om wi wilja bekänna sanningen, tillstå, att det icke gifwes något mera talande bewis för den djupgående energi, hwarmed den Hegelska Filosofien har inträngt uti tidsmedwetandet, än just denna söndring uti motsatser. **Schelling'ska** Filosofien har ej fått erfara denna lycka. Det, hwarom man anser det löna mödan att med lif och värma strida och kämpa, måste redan därför wara någonting af värde, af stor betydelse, ja röra Andens innersta lif. En hwar skall anse det för öfwerflödigt att uppväcka strid om en empirisk, till och med om en theoretisk, t. ex. en matematisk sanning, såsom den att två gånger två är fyra, eller att därför symnerligen eschoffera sig; äfwenfå gäller om mångahanda ephemera filosofiska företelser, hwilkas upphofs män eller bedömare säga, att de "äro fortgångna utöfwer **Hegels**, emedan hwar och en genast frågar, om äfwen redan är bewisadt, att de hafwa uppnått honom; ty förutan det sednare torde wäl det förra wara swårt att verkställa. De, som hittills äro fortgångna utöfwer **Hegel**, torde wäl alltså wid närmare påseende endast hafwa gått omkring honom. Deremot när en stor och ny, haltfull och werldshistorisk princip framträder, hwarigenom en gammal tid aflutas och en ny börjas, så utgör det dess egen inre werknings oändliga energi, att den dirimerar sig uti sig, att den arbetar fram Negationen ur sig och åfsädar sig själf endast klarare och renare förmedelst sin motsats. Först i det den sålunda har sig uti Annorwara't motställt sig själf, blir den wist om sig själf och slår allt djupare rötter. Hwem wet icke, att Christendomen knappast war kommen i werlden, förrän den redan åtskildes sig såsom Johannisk, Paulinisk, Petrinisk Christendom, att denna åtskillnad alls icke har skadat densamma, och att fastmera just deri djupet af dess anda uppenbarade sig. Ännu närmare öf hafwa wi enahanda erfarenhet i afseende på Reformationen. När Protestantismen först skildes sig uti en Lutherisk och Kalvinisk bekännelse och kampen mellan båda ömsesidigt ofta upplagade hästigare, än den gemensamma kampen mot dess wedersakare, hade den redan hunnit blifwa outrotelig, ehuruwäl skilnaden och kampen icke mera är nödig, sedan ändamålet är uppnådt och den Protestantiska andan har blifwit werldens allmänna medwetande. Är nu sålunda den Christ-

na kyrkan och den Christna Staten, enligt Hegel sjelf, den kolossala magt, som förmår att lugn inom sig bära och uthärda alla lärans och sekteriets motsatser, alla partiernas och meningarnes sammansötningar, så kan man säga, om just icke detsamma, likväl någonting dermed enligt om den Hegelska Philosophien; den har åtminstone ännu icke gått under genom dessa inre söndringar; den har fastmera, derigenom att den från sig affskilt, hwad som icke mera tillhör densamma, och ställt detta utom sig, endast ännu djupare arbetat sig in uti tidsmedvetandet, hwilket just äfwen den lifliga polemiken mot densamma bewisar; des fiender äro de, hwilka wäsendtligen hafwa bidragit icke mindre till des widsträcktare utbredande, än till des renande. Så flent är det alltså bestäldt med denna Philosophies motståndares ofwannämnda fröjd; wi måste beklaga, att wi genom det ofwan anförda hafwa förderfwat för dem denna fröjd."

Ett särskildt intresse har Marheineses skrift för des frimodiga men likväl sansade och wärdiga uttalande af lärofrihetens princip, en princip, som i Preussen, genom Bruno Bauers affättande från docentur, werkeligen tyckes vara i fara. Det samband hwilket Marheineke antyder emellan Schleiermacher samt Strauß och Feuerbach är träffande, samt förtjenar i hög grad läsares uppmärksamhet.

Herr Afzelius har beledsagat Marheineses skrift med ett företal. Anledningen hwarföre han företagit sig att öfversätta Marheineses skrift war, "att wäcka en större uppmärksamhet på och ett lifligare intresse för den närwarande philosophiskt theologiska sriden, hwilken wäl hittills haft och ännu har sin egentliga skådeplats inom den Tyska literaturen, men af hwilken redan spår börjat wisa sig äfwen inom andra länders literatur." Den Swenska allmänheten är Herr Afzelius tacksamhet skyldig för detta åtagande, och det så mycket mera, som under närwarande wetenskapliga förhållanden ett sådant åtagande ingalunda är förknippadt med behagligheter. Men i detsamma man erkänner Herr Afzeli nit för wetenskapens framskrifdande, måste man också uttala, att man ej är belåten med den myckna hetta och äfwen omotiverade bitterhet, med hwilken Herr Afzelius börjat sitt wärf, en hetta och en bitterhet, som mera skada än gagna den sak han förfäktar. För dem nemligen, som antingen icke kunna eller icke wilja fatta den Hegelska speculationen, är intet wälkomnare, än öfwerdrift hos den

Hegelska skolans lärjungar. Icke allenast partisinnets, utan äfwen häglösheten och ofunnigheten, tro sig ursäktade genom de fel, som begås af deras motparter. Ty om de också icke fatta sakens sjelf, så hafwa de dock en riktig aning om ensidighetens abstracta natur. Men icke allenast de, som hwarken kunna eller wilja, utan äfwen de, som både wilja och kunna, blifwa förargade, ty de älska att se sanningen framträda i kärlebens och sagtmodighetens anda.

Ref. hör wisserligen till deras antal, som icke fåsta stora förhoppningar för wetenskapen wid den åldriga Schellings uppträdande. Men han finner dock något storartadt deruti; han finner hos den ärade veteranen ett hjeltmod, som är wärddt aktning, och som icke torde wara utan stort inslytande genom den ethiska kraft det meddelar äfwen ett yngre slägte. Unglingar och män äro stridslystne, och man undrar ej stort uppå om de storma åstad och falla hoytals. Men när en gråhårsman, som en gång enwäldigt styrkt intelligensens werld, uppträder i stridens tummel för att wäga en lefnads ära, så kan man wara säker om, att han ej gör det för ro skull, ej heller för winning skull eller ära, utan af ett högre twång: "här står jag, Gud hjälpe mig; jag kan ej annat." Hwad han än förtjenat, hån har han ej förtjenat, såsom det hört till tonen hos Hegelianerna i Berlin, en "metropol," der, som man wet, det wetenskapliga öfwermodet är större än på något annat ställe i den wida werlden. Någon ädlare och genom en lång lefnad wisare motkämpe än Schelling, kan wäl ej den Hegelska läran finna, och hwad förbjuder oss att anse Schelling som ett led i den storartade dialektik som skall bringa menskligheten till en ännu djupare insigt än både den Hegelska och Schellingiska.

För den delaktighet Herr Afzelius har uti förtätringen af Schelling har han redan, mer än tillfyllest, blifwit anfallen och det anstår oss ej att lägga last på börda. Sanningen till ära måste uttalas, att om man jemför den ton och det skrifsätt Herr Afzelius användt, med den ton och det skrifsätt, som för trettio år sedan användes af Schellingianerne, så kan man i sanning icke förebrå Herr Afzelius att wara den oförsyntare. Ty så mycken erfarenhet har wunnits med tiden, att man i Sverige swäriligen kan tänka sig en wetenskaplig polemik fördd med den bitterhet och det blinda nedsättande af förtjenst, som den s. k. nya skolans emot den gamla. Rec. uttalar ej dessa ord

för att påminna om en strid, som heldre borde glömmas än upplifwas, utan för att tillika erinra om, att fansen hos dem som kämpa för det gamla, så wida de ej med bitterhet anfällas, tyckes wara större än fordom, och att man mer än fordom å båda sidor längtar efter försoning. Utan att särdeles högt uppskatta vår tids upplysning, ty detta ord har icke utan skäl kommit i wanrykte, bör man dock icke anse sådana uppträden möjlige, som de för hwilka Cartesianismens första lärjungar woro utsatte, då man wille, som orden föllö sig, "quäwa den nya Philosophien i sin linda."

Med det sätt, på hwilket Herr A. meddelat den Swenska publiken "erforderlig upplysning om de tidsförhållanden med hwilka Marheinekes skrift på ett eller annat sätt sammanhänges, och utan hwilkas kännedom des fulla betydelse icke kan uppfattas," är Ref. icke fullt belåten. Att wetenskapen är införlifwad i en werldshistoria, är mer än klart, men Ref. tror ej, att ett närmare eller ffermare beskådande af dagens händelser kan tjena till någon upplysning. Den wetenskapliga publiken känner i sak både hwad Herr A. meddelat och icke meddelat, och hade wäntat sig en klar framställning af den wetenskapliga stridens gång på alla anfalls punkter; den hade wäntat sig en framställning af Ultricis *) och Trendelenburgs skärmytslingar mot den Hegelska läran, den hade wäntat sig en framställning af den yngre Hegelska skolans differens från den gamla, skarpt uttalad i den bittert ironiska flygskriften: "Die Posanne des jüngsten Gerichts über Hegel den Atheisten und Antichristen," men framför allt en redogörelse för så wäl den äldre som yngre Hegelianismens ställning till den speculativa logiken, ty på denna punkt är det som hufwudfrågan sluteligen skall afgöras. Det

*) Ref. som haft tillfälle att läsa både Ultricis kritik öfwer Hegelska filosofiens princip och method och hans bok öfwer Shakspeare, kan icke annat än på det högsta förundra sig öfwer det namn Ultrici tyckes hafwa wunnit i Sverige. För den Hegelska filosofien ingen kraftigare wedsärfare, så torde den länge nog så wänta på sin wederslägning. Hwad boken öfwer Shakspeare beträffar, så måste Ref. tillstå, att den utgår från åsigter så litet djupsiniga både af poesi och christendom samt bådas förhållande till hwarandra, att han af grannlagenhet ej tror sig böra gifwa dem sitt rätta epithet. Att en Engelsk tidsskrift berömt boken, bewisar lika mycket eller lika litet, enär de annars högst grundeliga Engelska tidsskrifterna städse äro, en och hwar, af en gifwen ensidig färg, och begagna allt, som kan styrka sats och nedfatta motsats.

är den nyare filosofiens Waterloo. Men till dessa frågor torde wäl Herr A. en annan gång återkomma, och man torde då icke få tillfälle beklaga sig öfwer att ett "man säger," eller "det berättas" blifwit indraget i wetenskapliga frågor.

Hwad sluteligen Marheinekes separatvotum öfwer Bruno Bauer beträffar, så kan Ref. ej undgå att uttala huru widrigt det förekommit honom att lön och befordran föreslås för att tillfredsställa anspråk, som satt sig i strid mot det bestående. Styrelsen kan ej, som sedlighetsens högsta wäktare, ingå i ett sligt pactum turpe. Icke heller kan den, som kämpar för sanning och Hus, hafwa slika anspråk eller emottaga slika tillbud, ty han bör icke hafwa sig något angelägnare, än att stå eller falla sinom Herrna. Att Preussiska regeringen affatte Bruno Bauer från docentur war utan twiswel ett betänfeligt wäld; men, att den icke hjuder till att köpa honom, det är ädelt, och länders samma styrelse till mycket heder. Sanningen winnes i det hela mera på skarpt motstånd än på den slapphet, som wanligen af den eller de individer, som man gör till wiljes, kallas liberalitet.

C. A. H.

Om vår tids ungdom. Af Israel Hwasser. Upsala, Leffler och Sebell. 1842.

På sednare tider har Sverige just icke haft skäl att berömma sig af att ega hwad man kallat tänkare. Det är derföre af högsta interesse att se en man uppträda, som, utan att hafwa egnat sig åt tankens wetenskap såsom sådan, dock röjer ett så speculativt sinne, en så speculativ förmåga, som Israel Hwasser. E-huruwäl Hwasser merändels ser werlden och lifwet från de ståndpunkter, som företrädeswis erbjuda sig för läkaren, äro dock hans åsigter så widsträckt, hans ideer så stora och så rika, att man näppeligen kan bestylla dem för ensidighet. Afhandlingen om *Wetenskapet*, samt den nys utkomna uppsatzen om *vår tids ungdom*, äro skrifter, som beröra så wäl samtidens som framtidens wigtigaste lifsfrågor, och Hwasser har behandlat dessa frågor på ett sätt, som icke allenast gör hans snille utan ock hans fosterländska hjerta heder.

Att karakterisera Hwassers författareskap är att karakterisera honom sjelf. Det är en glödbande wärma,

en outfäglig kärlek till allt hwad lifwet har skönt och ädelt, som fostrat den hänförande wältalighet, med hwilken han, icke allenast gifmildt utan till och med söfande, framförer sina någon gång paradoxer men alltid af snille blirtrande ideer. Företeelser inom nästan alla wetandets områden sammanbinder han med släktets helsolif, och sammansmälter många wid första påseendet för hwarannan fremmande ämnen genom sitt snilles starka urladdningar. Hwaser liknar en stark elektrisk apparat i varmt sommarwäder: han slår gnistor på långt håll, gnistor, som både lysa och tända.

I det Ref. önskar den ofwan anmälda skriften rätt många läsare, så bland äldre som yngre, kan han ej underlåta, att såsom prof på Hwasers warma framställningsfätt anföra följande både sanna och sköna stildring:

Det är en class af ynglingar, på hwilken jag ej kan tänka utan djup både kärlek och sorg. Den består nämligen af glädjens dyrkare, umgängeslifwets mest lifwande krafter och skönaste prydnader. — Man sjöng för några år sedan wisor, uti hwilka grundtanken war:

"Träng in det djerfwa stora hoppet
I ögonblickets lilla rymd"

"Snappa i flykten behaget och nöjet

Högst är raketen i det han går ut" o. s. w.

och denna grundtanke uttrycker temligen fullständigt sådana ynglingars inre. De tillhöra ögonblicket och detta blir genom dem herrligt, njutningsrikt och skönt. Den flyende stunden likasom stadnar omgifwen af lifwets oförgångliga glans. Men den dröjer dock icke längre än annars, och när den flyr, tager den herrligheten med sig. Det stora, sublima hoppet trängde in i ögonblicket och förherrligade det, men eröfrades deraf och förswann. I ynglingens bröst segrade det närwarandes kärlek öfwer framtidens, ögonblicket, stunden, tiden öfwer ewighetens kraft, och hans återstående lefnad blef dertill icke en tiden oupphörligt besegrande uppenbarelse af menflighetens ewiga inre, utan en följd af ögonblick, dem ej något högre gemensamt mål förenar till ett helt, och på ganska få af dessa faller någon stråle af den verkliga glädjens sol; öfwer de flesta hänger misnöjets, saknadens, sorgens kalla och mörka töckenlöja. Dessa ynglingahjertan likna rosen. Konstiga medels öfwerretning gaf åt dennas blomning yppighet och prakt, praktfägnade ögat men förbehådde ingen framtida frukt

och, sedan blomman snart fallit bort, loftar den qwarwarande föraftade, nakna och onyttiga qwisten ej mer någon åskådarens blick. Men är då ynglingaglädjen så wädlig? Kan den ej njutas i des fulla och rika mått, utan att qwarlemna ett ödelagdt inre? Jo wist! Men den får ej sökas och dyrkas såsom lifwets högsta mål. Den måste wara det ofskuldsfulla, det sin första kärlek troget bewarande hjertats omedelbara uttryck, en "Dochter aus Elisum" för att både uppenbara och widmagthålla den själens innersta helsokraft, som ger spänning äfwen åt den wela förmågan, och gör människan fri och oberoende af yttre omständigheters nedtryckande magt. Ju mer glädjen utgår ur denna sin inre lefwande rot, ju kraftigare werkar den till utveckling af människans sanna warelse. Ju mer åter den hemtar sin näring utifrån, desto mer wänder den sig sjelfförstörende emot sin inre grund och förbereder sin egen framtida undergång. Ynglingen måste lefwa i framtiden, åtminstone i sin egen, annars har hans warelse blott ett stenlif. Om den närwarande stundens glädje rösvar till sig hans hela kärlek, förlamas hoppets kraft och de ansträngningar, framtidens fordran ålägger, blifwa motshudande och nära nog omöjliga. Denna class af ynglingar är nu onekligen wida talrikare än förr. Men ej nog dermed! De förstå sig äfwen wida bättre på stundens fröjd och hafwa större förmåga både att framkalla och njuta den. Ynglingaglädjen har förlorat wissa drag af wildhet och råhet, hwilka för ej så lång tid tillbaka wanstälde den. Den har blifwit älskwärd och treflig och har derigenom förwärfwat ett utrymme och wälde inom umgängeslifwet, som den aldrig förr ägde. Sällskapskretsarne känna ganska wäl att den utgör deras mest lifwande kraft och de bemöda sig dertill att, så widt möjligt är, tillägna sig den. Äfwen jag kan värdera denna ynglingaglädjens yppigt framträdande skönhet, upplifwas och tjasas deraf, och måste erkänna, att det större sällskapslifwet är tomt och ödsligt utan den. Men hwad föregår wäl bakom denna skimrande yta inom de ynglingabrust, som till umgänget skatta denna glädjens gård? Wäl, såsom jag hoppas, icke hos alla, men dock säkert hos många, en förödelse, en förwiskning af hoppets och kärlekens verkliga blommar, ett förlamande af framtidens djupaste krafter. För den, hwars blick förmår tränga fram till detta inre, ljuder den tjusande glädjesången som en grassång öfwer hans käraste förhoppningar, och då han bedröfwad wänder sig derifrån bort, fäster han sin förtrö-

stande blick på den inbundne, grubblande, sorgligt-
 stämde ynglingen, som är en främling i nöjets kret-
 sar och okänd hos slärdens folk, emedan han ej har
 något, som duger till offer åt den demon, hwilken
 utgör föremålet för deras dyrkan. Men ehuru, såsom
 redan är sagdt, antalet af de ynglingar, som genom
 glädjens uteslutande hyllning blifwa slärdens offer,
 nu är större än förr, tror jag mig dock på den sedna-
 ste tiden äfwen hos dem hafwa iakttagit någon dju-
 pare förändring. Om man will fortfatta den äbero-
 pade wisans bild, kan man säga att det hopp, den
 ungdomens inre framtidskraft, som i njutningens mo-
 ment intränger i ögonblicket, numera är för stort för
 dettas tränga fängelse och bryter sönder det. Den
 större delen af denna glädjedyrkande ungdom börjar
 inse, att äfwen den största hjälterollen inom nöjets
 krets äro något alldeles för obetydligt, att utgöra ett
 systemål för den ädelsinnades allwarligare sträfswande.
 Det der glada wettet, den der sången och de der öf-
 riga små talenterne, hwarmed det umgängeslif, som
 af slärdens beherrsas, utsirar och fördöfser sin inre
 tomhet, kunna inför den ädlare ynglingens fullständigt
 wafnade medwetande icke mer gälla särdeles högt.
 Det verkligt högres fordran låter nu känna sig för
 starkt, att inför den, som deraf genomgripes, det
 lilla, som så länge usurperat bildningens namn, skulle
 kunna upprätthålla sin falska ära. Desutom torde
 äfwen ynglingarne sjelfwe snart blifwa delaktiga af
 den erfarenhet, som af äldre personer är så wäl
 känd, att nämligen denna skenglädje, som i slärdens
 qualmiga ångor hemtar sin hufwudsakliga näring,
 icke är någon glädje, utan i sjelfwa werket ganfska
 tråkig. För att vara verklig, uthållande och wälgö-
 rande, måste glädjen icke skilja sig ifrån själens all-
 warliga werksamhet utan twärtom wara dennas trog-
 ne följeslagare och djupt införlifwa sig dermed."

C. A. H.

Det fista walet i Swenska Academien.

Den långa tid, som förlopp emellan Dr Hag-
 bergs fränfalle och academiens wal till ny ledamot,
 spände i hög grad allmänhetens uppmärksamhet. Fle-
 ra wärdiga candidater till den lediga platsen näm-
 des, och man kunde, med anledning af de utmärkta
 talenter, som Academien, utan att behöfwa taga sin
 tillflytt till stjernor af andra ordningen, hade att wäl-
 ja på, i sanning icke behöfwa blygas för den Swenska

parnassen. Wisseligen gjorde mången den anmärk-
 ning, att Swenska Academien på sednare tider tyckts
 helt och hållet hafwa bortglömt de blå banden, en an-
 märkning, som icke torde sakna grund, om man betän-
 ker stiftarens affigter och sjelfwa stiftelsens natur; man
 kunde ej undgå att tänka på namnen **Thre** och **G.**
Löwenhjelm. Men man måste också bekänna, att när
 namnen **Palmblad**, **Neuterdahl**, **Thomander** och **Fahl-**
crantz woro å bane, så woro och de förnämste i stil,
 Swensk språklärdom, wältalighet och skaldefonst nämnde.

Poesien kom denna gången i åtanka. Walet af
 Fahlcrantz war i mer än ett affeende ett passande wal.
 Icke allenast med affeende fästadt å den inwaldes stånd
 och kompetens att stilbra den afslidnes minne, utan och,
 och det företrädeswis, för hans stora skalbegåfwor, de
 der med rättwisa räknas bland Sweriges största. Så-
 som komisk och särdeles **humoristisk** skald är **Fahl-**
crantz den ende af hög förtjenst, och just med affe-
 ende på denna omständighet förtjenar academiens wal
 synnerlig uppmärksamhet.

Det war nemligen en tid då Swenska Academien
 icke kunde wara allwarsam nog i poesien, d. w. s. ej
 nog hylla allwarsens ensidighet. Den derutas uppkom-
 mande småaktiga skilnaden emellan ett allwarsamt och
 ett komiskt, tillintetgjorde helt och hållet poesiens fri-
 het, och till följe deraf hela des wäsende. Att ännu
 i dag den fördom bland de så kallade bildade är gällan-
 de, att det komiska är något lågt och opassande, bewi-
 sar intet annat, än att de s. k. bildade mycket mindre
 förstå sig på poesi än det egentliga folket, hos hwil-
 ket humoristiken så till sägande är medfödd och ännu
 icke hunnit förderfwas, hwarfen af tillgjordhet eller
 förskända seder. Att Swenska Academien genom in-
 wälhandet af författaren till "Noachs ark" med sig för-
 enat Sweriges störste humorist, är så mycket mera he-
 drande, som denne i fordnå dagar ingalunda skonat
 "de allwarsamma."

Man har skäl att hoppas det Swenska Acade-
 miens wal skall bidraga till att skingra den inrotade för-
 domen, att komisk poesi är oförenlig med theologisk
 wärdighet. Det är så långt ifrån att sann komisk
 poesi på något sätt förnärmar det heliga, att den sna-
 rare är en af de starkaste cheruberna i det heligas tjenst.
 En snillrik tänkare har derföre med skäl sagt, att hu-
 morn är den innersta bakgrunden i all christelig werlds-
 åfskådning, och om man får göra någon jemförelse i
 höghet emellan tragik och komik, så är i sanning den
 sednare högre. Hela den christeliga dikten, synnerligen

den protestantiska, har sitt egentliga lif i en komisk werldsåskådning, i detta själfulla löje, som i ett tåradt öga speglar en upp- och nedvänd werld i all dess dåraktighet, med all dess fåfånglighet och förgånglighet.

Mången, som hört förtälas, att Dr Fahlerang skall hafwa flera humoristiska dikter, i samma storartade stil som Noachs art, färdiga, gör sig af Dr Fahlerangs inwälsande i Swenska Akademien den förhoppning, att dessa gömda skatter en gång måtte se dagen, då de ofelbart komma att utgöra oförgångliga prydnader för swenskt språk och skaldekonst.

Akademiska Underrättelser:

Sedan, uppå H. K. H. Cancellarens hemställan om Prof. och Riddaren af Kongl. Wasa Orden J. W. Zetterstedts utnämning till Botanices & Deconomie Professor wid Lunds universitet, med derwid påstade villkor, att på Cancellarens åtgärd finge ankomma att närmare reglera och fördela undervisningen och trädgårdswården emellan Professorn och Botanices Demonstratorn, Kongl. Maj:t under den 7 Dec. 1839 i nåder befordrat Zetterstedt till ifrågawarande Profession och i sammanhang dermed åt H. K. H. Cancellaren öfwerlemnad att nämnde fördelning uppgöra, har H. K. H. Akademiens Cancellar under den 17 Dec. 1842, i nåder funnit godt förordna som följer:

1:o) Botanices Demonstratorn skall, jemte det han wid redan åliggande skyldigheter bibehålles, nu särskilt öfwertaga den botaniska undervisningen för medicine och pharmacia studiosi, samt för detta ändamål hålla offentliga föreläsningar och de studerande ej mindre wid medico-philosophiska än äfwen wid pharmaceutiska examina i wetenskapen förhöra, och öfwer deras kunskaper meddela witsord; i följd hwaraf Botanices et Deconomie Professorn från berörde delar af undervisningen och examinationen befrias.

2:o) Demonstratorn skall ock, under Professorens inseende, utöfwa den speciella wården öfwer Botaniska trädgården med dertill hörande anläggningar, ombesörja införskrifwandet af frön och wexter, samt hafwa tillsyn öfwer deras behöriga kultur och rigtiga bestämmande; ägande för sådant ändamål Demonstratorn att, emot redowisningsstyldighet, lysta och använda trädgårdens årliga anslag.

= Åt Moral. Prof. Fr. Cederschjöld har, uppå derom i underdånighet gjord ansöfning, affsed med lörens bibehållande i nåder blifwit bewilladt.

= K:gl. Maj:t har uppdragit åt H. K. H. Kronprinsen att i egenfap af Akademiens Cancellar hädan- efter pröfwa och afgöra ansöfningar om att på Swenska få utgifwa Akademiska afhandlingar för Doctorsgraden.

= Till firande af Hans Maj:t Konungens 25-åriga regeringens-Jubilæum har Consistorium Academicum beslutat att en Akademisk fest under loppet af infundande termin kommer att anställas, derwid Prof. Bring och Hagberg samt Adj. Cronholm äro utsedde till talare.

= K:gl. Maj:t har under den 30 Dec. sistl. år till Eloquentia & Poeseos Prof. wid Lunds Universitet utnämnt och befordrat Lectorn wid Götheborgs Gymnasium Mag. J. G. Et.

Anmälan.

Undertecknad, som för nästkommande år öfvertagit redactionen af Tidningen *Studier Kritiker och Notiser*, får härmed gifwa den för Svensk litteratur intresserade allmänheten tillkänna, att nämnde Litteratur-tidning kommer att fortfara under samma namn och yttre skick samt i det närmaste efter samma plan som hittills.

Man har trots sig böra möta allmänhetens anspråk på mera deltagande i dagens frågor, likasom man ansett sig böra, närmare än hittills skett, redogöra för Lunds universitets vetenskapliga och öfriga angelägenheter. Till följe härutaf skall i tidningen utrymme hållas, icke blott för rent vetenskapliga afhandlingar och kritiker, utan ock för uppsatser i praktiska, för samhälle och medborgare interessanta frågor. Hvad de akademiska angelägenheterna beträffar, så hoppas man för en större allmänhet icke allenast kunna ådagalägga huru universitetet följer med sin tid, utan ock kunna meddela de uppgifter, som närmast röra akademiens yttre administration.

Förlaget har Herr Gleerup, som förut, benäget åtagit sig. Lund den 8 December 1842.

CARL AUGUST HAGBERG.

Den literära Tidskriften "Studier Kritiker och Notiser" för år 1843, 40 N:ror i 4:o, erhålles på Lunds Post-Contoir för 3 R:dr 40 sk.; på öfriga Post-Contoir med 4 R:dr 8 sk.; hos Herrar Bokhandlare och undertecknad för endast 3 R:dr 16 sk.; allt B:ko. Den kringändes Nummervis, erhålles dock äfwen quartalsvis, häftad i omslag, då sådan önskan vid skeende requisition tillkännagifwes. Herrar Prenumeranter i Lund erhålla sina exemplar sig tillsända utan särskild kostnad; och Herr Bokhandlare i öfriga Städer, som ändock hålla ett bud för böckers kringbäring, vilja sannolikt medgifwa samma bekvämlighet för sina prenumeranter. Lund den 8 December 1842.

C. W. K. Gleerup.

No 2 af denna Tidning utgifwes Lördagen d. 14 Januari.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1843.

